

శ్లోకపూర్వకమైన భారతసావిత్రి.

ద్వారపత్యంస్థితంకృష్ణం । సమాహూయయుధిష్ఠిరః ।
 సంధ్యర్థంప్రేషయామాన । కురూణాంపాండవైస్సహ । శ్రీకృ
 ణ్ణో రథవేగేన గత్వావై హస్తివాపురం । విదురస్య గృహం
 తుం । చోదయామానదారకం । విదురోద్భ్రష్టవాన్కృష్ణం ।
 స్వాగతంతేమహాప్రభో । విదురఉవాచ । భవద్దశానమాత్రే
 న కృతకృత్యో స్త్రిసర్వదా । అద్యమేనఫలంజన్తచాద్యమే ।
 సఫలంతపః । అద్యమేతిరస్తుష్టా । గోవిందగృహమాగతే ।
 జన్మాప్తమిదం । ననమీదమిదగ్రహీతం । చాద్యాయనంసవిషాదస్య
 దినత్రయంసం । అద్యైవపిండ పితృయన్త మభివ్యకాలో ।
 కామీదరేచనమాసాగృహమాగతేతు ॥ శ్రీకృష్ణఉవాచ । సా
 ధుసాధుమహాప్రాజ్ఞా । సర్వకాస్త్రవిశారద । ఇష్టంతేయద్య
 రంబూహి । చదామికురునందన । విదురఉవాచ ॥ అక్షతా
 న్విప్రహస్తేః । మాతృహస్తేనభజనం । పిండంచపుత్రహస్తేన ।
 దేహీమేమగుమాదన । ఫలజంవిప్రసంకీర్ణం బంధుసంకీర్ణమం

దిరం | శయనం సుతనం కీర్ణం | దేహి మేమధుసూదన | అనా
 యా సేనమరణం | వినా దై న్యేన జీవనం | అనారాధితగోవింద |
 చరణస్య కుతో భవేత్ | కృష్ణస్యాగమనం శృణ్వత్ | రాజరాజ
 సుయోధనః | విదురస్య గృహం గత్వా చేపం వచన మబ్రవీత్ ||
 సుయోధన ఉవాచ | భీష్మచోగ్రీవావతిక్రమ్య | మాండైవమధు
 సూదన | కిమర్థం పుండరీకాక్ష కృతం పృషలభజనం || శ్రీకృష్ణ
 ఉవాచ | శుద్ధంభాగవతిస్యాన్నం | శుద్ధంభాగీరధీజలం | శుద్ధం
 విష్ణుపదధ్యానం | శుద్ధమేకాదశీచరణం | అశూద్రాభిగపచ్ఛ
 క్తా | విప్రాభాగవతాస్తస్మిన్ | సర్వవణేషు తేకూద్రాయే
 వ్యాభక్తా జనార్దనే | చండాలం మమభక్తానాం నావిమశ్యేత
 బుద్ధిమాన్ | అవిమశ్యేత మూఢాత్మా | కౌరవం నరకం ప్రవేశేత్ |
 భోజనం పృచ్ఛసే రాజ న్నాదరంకిన పృచ్ఛసే | భోజనంగతిజీ
 ణకం స్యాదాదరంత్యజరామరం | ద్విపదస్నంసభోక్తవ్యం |
 ద్విపంతం వైవభోజయేత్ | పాండవాన్ ద్విపసే రాజ వ్రమప్రా
 ణాహి పాండవాః | సంప్రేతాన్నాని భోజ్యాని నోపభోజ్యాని చైరి
 పోః | నచ సంప్రేతాని సేవాగ్నైశ్చాప్యపద్యతామహం | అదరే
 ణోపసీతాని | శాకాన్యక్షిసుయోధన | శ్రీరామమమగాత్రాణి
 నామృతం మానవజీతం | మమవాక్యం కురుశ్రేష్ఠ శాంతింగచ్ఛసు
 యోధన | రాజ్యంతేహం సమందత్వా యూయం పంచోత్తరం
 శతంగోత్రిక్షయోనకర్తవ్యం | రాజాన్ పంచోత్తరం శతం |

నెద్వా పశుశానిచా | జ్ఞానంతుత్రయోదశే | పంచగౌమా
 ధీనోంబజ్ | పాండవశ్చపరాధిప | ఇంద్రప్రస్థం యమప్రస్థ
 మవంతీంవారణావతీం | దేహిమేచతురోగ్రామాన్ | పంచమం
 వాస్తి నాపురం | పంచగ్రామాన్ పుణీతోన్మీదత్వాతుశరణంప్ర
 జ || సుయోధనకువాచ | ఇంద్రప్రస్థంగురోర్లక్ష్మీంయమప్రస్థం
 కృష్ణస్యచ | శీష్టాయవారణవతీచావంతీ సూర్యసూనిజ | వా
 రణంగ్రామమస్తాకం | పంచగౌమాఅనుక్రిమాత్ | ఏవం
 చైవస్థితాస్త్వాగ్రామాన్ | శృణుదేవకి నంపన | సూచ్యగ్రేణ సుతీ
 క్షేణేయావస్థిత్యుపేదిని ! అహంతాపన్నదాస్యామి | పినా
 యుక్తేనశేషం || శ్రీకృష్ణకువాచ | యదాయదా పశ్యసివానర
 ధ్వజంధనుర్ధరం | పాండవమధ్యమంరణే | గదాప్రహస్తంబ
 లినం | పృకోచరంతదాతేదా దాస్యసిసర్వమేదినీం || సుయోధ
 నకువాచ | హిరణ్యవర్ణం పరిపూర్ణగాత్రిం | మేఘోన్నతం
 మత్తగజేంద్రకీర్త్యం | ఆదిత్యపుత్రం బహుశత్రునాశనం | ప
 శ్యామి కర్ణంరథ మారహంతం || శ్రీకృష్ణకువాచ | ఏకాక్షపా
 దచాక్షమయినాయాసికారివ | వక్త్రాదోధర్మశాస్త్రాణామ
 స్వాధ్యాయమధ్యపాయనః || ద్రోణకువాచ | సరేచతుష్కంతురగే
 చపాండవంజేతశం పంచశతింరథేషు | కృష్ణోర్జునోముచతిబ్రా
 హ్మణం స్వాతీగతశ్చక్రవాతిసృష్టిం || సంజయకువాచ | మే
 దినీభారసహకారంపార్థసారథమచ్యుతం | పృథమామహ్మషీకే

శం | కేశనంచక్రపాణినం || శ్రీవేదవ్యాసఉవాచ | దుర్లభావిప్ర
 గోష్ఠీచ | గంగాన్నానందదుర్లభం | దుర్లభాహరిభక్తిశ్చదుర్ల
 భాభారతీకథా | భారతఃపంచమోవేదోయః పఠేచ్ఛుణుయా
 దపి | భారతస్యైకపాదంచ | గంగాదశకావ యేవ | విష్ణో
 స్సర్వణమాత్రేణ సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే || సంజయఉవాచ | సా
 రంభాగీరధీతోయం | సారంజాప్యంచవైదికం | బ్రహ్మచర్యం
 తతస్సారంసారమాధవసేవనం || ధృతరాష్ట్రీఉవాచ | బ్రూ
 హిసంజయ యద్బ్రుతంయథం తేషాంమహాత్మనాం | పాండ
 వానాంకురూణాంచ సంప్రపృతైమహాత్మయో | కేతత్ప్రీతిము
 ఖాయోధాః | కేచతత్రమహాథధాః | మహాబలాశ్చకేతత్ప్రీ |
 కథంతేనిహతారణే | భీష్మద్రోణాకథంభగ్నా | కర్ణశల్యాక
 థంహతౌ | పుత్రాస్తుమేహతాః కేనరాజరాజస్సుయోధవః ||
 సంజయఉవాచ | శృణురాజన్ప్రవక్ష్యామి | యథాద్రీత్యా
 మ్యహంస్ఫుటం | పాండవానాంబలేయోధాస్సర్వవిష్ణుపరా
 క్రమాః | కారవాణాంకులేయోధా | స్సర్వేనంకషణాప్రభాః |
 అర్జునస్సాత్యకిశ్చైవ | దృష్టమ్యమ్నోమహాత్మచః | శిఖిం
 చాభిమన్యుశ్చ వాయుపురోమహాబలః | నకులస్సహదేవశ్చవి
 రాట్పృథ్వదత్తధా | యుధిష్ఠిరపురోగాశ్చ | త్రయోదశమ
 హరథాః | శకునిస్సౌబహాభీష్మః | కృతవర్మబయద్రీధః |
 భూరిశ్రీవాస్తు బాహ్లికోభగదత్తస్తథైవచ | ఉలూకస్సౌమవ

తత్త్వ | శశిచిందుశ్చపార్థివః | ద్రోహోద్రాణిఃకృపశ్చల్యో |
 వృషసేనోహలాయుధః | వైకర్తనోవికర్తశ్చ కలింగశ్చ తదైవ
 చ | దుశ్శాసనోవిచిత్రశ్చ | రాజాదుర్యోధనస్తథా | చతుర్విం
 శతియక్తావై | కారవేషుమహారథాః | భీష్మఉవాచ | అర్జున
 స్సహాపుత్రేణ | ద్రోణస్సహసుతేనచ | అహంభూతిశ్చివా
 త్తైవి | మదైతేతిరథాస్త్వస్త్వతః | కపదానవగంధర్వా | అసు
 రాయక్షరాక్షసాః | అతితాస్త్విషులోకేషు | యేనలేవిరథాః
 కృతాః || భీష్మఉవాచ | అహమేకంత్రిభిద్రోహణః | పంచ
 భీస్సూర్యనందనః | నిమిషంద్రోణపుత్రస్తు | నిమిషార్థంధనం
 జయః || లక్ష్మణశ్శరసంధానై దురాపాతైచరాఘవః | దృఢ
 ముష్టిస్తురాధేయ | ప్రిగుణస్తుధనంజయః | అదిపర్వం | సభాపర్వం |
 పర్వమారణ్యకం తథా | విరాటపర్వం విజ్ఞేయం | చాతుర్థంతదనం
 తరం | ఉద్యోగం పంచమం పర్వం | భీష్మపర్వం తతః పరం | సప్త
 మంద్యోగపర్వం తు | కణాపర్వం తతః పరం | నవమం శల్యపర్వం
 తు | గదాపర్వం తతః పరం | ఇషీకం చ తతః ప్రోక్తం | గభాపాతని
 మేవచ | త్రయోదశంతుస్త్రీపర్వం | పౌరాణమౌదకస్యచ |
 కాంత్యానుశాసనైచైవ | అశ్వమేధకమాశ్రిమం | మాసలాభ్యం
 మహాపర్వం | మహాప్రస్థానికం తథా | స్వర్గారోహణపర్వం
 తు హరివంశస్థైవచ | ఇత్యస్తా దశసంఖ్యిక పర్వాణినునిర
 బ్రువీత్ | హేమంతుప్రథమేమానెశుక్లపక్షే త్రయోదశపృష్ఠి

త్తంభారతం యుద్ధంనక్షత్రేయమచైవతే । ఫల్గున్యాంతుహ
 తోభిష్టః । కృష్ణపక్షేతుసప్తమే । అష్టేరధసహస్రాణి నవి
 దంతితానిచ । రాజపుత్రసహస్రైకం । హత్వాభిష్టేనృపర్ష
 తే । అష్టమ్యాంచైవసౌభద్రో । నవమ్యాంచజయద్రథః । దశ
 మ్యాం భగదత్తస్తుమహాయుద్ధేనిపాతితః । ఏకాదస్యామర్ధరా
 త్రేహతోఽరోఘటోత్కచః । తతఃసృభాతసమయే । విరాట
 దృపదాహతా । ద్వాదశ్యాంచైవ మధ్యాహ్నోద్రోణాచార్యో
 రణేహతః । రాజపుత్రసహస్రైక మశ్వానామయుతంతేధారధ
 త్రిసంఖ్యలక్షాణి నృణాంలక్షశ్చతుర్దశ । ధనుర్థాహతో
 ద్రోణిహత్వాచైవనృపర్షతే । త్రయోదశ్యాంతుపూర్వాహ్నో
 మృషసేనోరణేహతః । చతుర్దశ్యాంతు మధ్యాహ్నోరాజాదు
 శ్చాననోహతః । తస్మిన్నేవమహాయుద్ధే పర్వమానెచతుర్దశే ।
 హతోవైకర్తవీకర్తః । లంబమానెడివాకరే । నిశ్చబ్దతూర్యం
 హతయోధుఖ్యం । ప్రకాంతదర్పం ధృతరాష్ట్రస్యైవ । న
 శోభతేనూర్యసులేన హీనంబృందం గ్రహణామివ చంద్రహీ
 నం । ముఖంకమలపత్రాక్షంపుణ్యంశ్రవణవర్జితం । తద్దైవకాపం
 సైన్యంకణాహీనంనశోభతే । వ్యూధోరస్కం విపులవదనం ।
 తప్తహేమావభాసం । కర్ణందృష్వాభువిని పతితం పార్థబాణా
 వసక్తం । పాంసుగస్తం మలినవదనం । పుత్రమగ్నీక్షమాణో ।
 ముంసంమందంపతితి సవితామేదిసీమందరక్తిః ॥ కీర్తికృష్ణఉవా

చ | త్వయామయాచమంత్యాచ | ధరణ్యా వాసవేనచ | జా
 మదగ్యేనరామేణ | మడ్భిఃకణ్ఠోని పాతితః | ఉలూకస్సోమ
 దత్తశ్చ | సహదేవేనపాతితః | యధిష్ఠిరేణవీరేణ | మద్రరా
 తోమహాబలః | అమావాశ్యామధరాతే | రాజాదుశ్శోధనో
 హతః | కథందుశ్శోధనోరాజా | భీమసేనే నపాతితః | గద
 యాతాపిత్తశ్చానీ | ద్భీమసేనో వ్యమర్షణః | సంజయఉవాచ |
 నభూతంతాదృశంయుద్ధం క్షత్రియాణాతరశ్వినాం | అన్యథా
 భావితంయుద్ధం | చక్రిణాకృతమన్యథా | దృష్టద్భ్యమ్నశ్శిఖం
 డీచ | ద్రాపద్యాఃపంచచాత్తజాః | ఏవంమస్తా దశంస్తుంతి
 అక్షోహిణ్యాం దినదినే | దినానిదశభీష్టేణ | భారద్వాజేన
 పంచచ | దినద్యయంతు కర్ణశత్రే వార్ధదినంతథా | దినార్ధం
 తుగదాయుద్ధమే తద్భారతమస్యతే | సవనాగసహస్రాణి ర
 ధాశ్వపదచారిణః | స్వపూర్వస్తాచ్ఛతగుణా | భవేయుశో
 త్రతోత్రరాః | సర్వక్షేత్రేకురుక్షేత్రే | సమక్షేత్రే మహాత్త
 మాః | పార్థేనప్రాపితాస్సర్వగం | రాజపుత్రాయశశ్వినః | ర
 ణనంజ్ఞేన యజ్ఞేనదీక్షితోయం యుధిష్ఠిరః | వేదింకృత్వా కురు
 క్షేత్రం | యూపంకృత్వా జనార్ధనం | నూత్రంతు సహదేవంచ
 మంధానం నకులంతథా | దుశ్శోధనంపశుంకృత్వా | వహ్నింకృ
 త్వాపుకోదరం | హోతారమజ్ఞానంకృత్వా | భీష్మద్రోణామ
 హావిః | గాంధీ వేనన్యరేణైవహూయమానేషు రాజసు | అయా

చితమిదండ్రవ్యం | హయ మేధవివర్జితం | ఇహంభారతసావిత్రీం |
 ప్రాతరుద్ధాయయఃపరేత్ | దివానాయదివారాత్రా | సమేషు
 విషమేషుచ | అహోరాత్రకృతంపాపం | క్షణమాత్రేణనశ్య
 తి | నభయంవిద్యతేకించి | కార్యసిద్ధించగచ్ఛతి | యత్ఫలం
 గోసహస్రస్యస్వకాం లంకృతిగస్యతత్ | వింశద్దత్తస్యపా
 త్రేషు వ్యాసస్యవిచరం తథాశృణ్వంతోయే పఠంతోయే | వి
 శ్వానాత్త్వముత్తమం | నర్వపాప విముక్తకాయాస్యంతిపర
 వాంగతిం | యోగోశతం కనకశృంగమయం దశాతి | విపా
 య | వేపవిదుషేచ బహుశృణాయపుణ్యాంచ భారతకథాం |
 పఠతిశృణోతి | శుభ్యంఫలంభవతి తస్యచితస్మయైవం | ఇతిశ్రీ
 వ్యాస ఐక్యభారత సావిత్రీసంహారా॥

శ్రీ రస్తు.

భారత సావిత్రి.

శ్రీరామాశీతాహ్వా । త్వారసరవిభాను వంశసాగ
రచంద్రా । భూరిదయారససాంద్రా । సారసపత్యా
క్షరామచంద్ర సరేంద్రా । * * *

వచనము .

అవధరింపుము - ధర్మరాజు ద్వారకా నగరంబుననున్న
శ్రీకృష్ణ దేవునింబిలిపించికారవులకుఁనుదమక్షనుసంధి నేయవలయు
ననిప్రార్థించి రాజుభారంబను పనదేవుండు నట్లగుశాకయని హ
స్తి నావురంబునకువచ్చి తన సారధియైక దారకునింబిలిచి విదురు
నింటికి రథంబుపోవనిమ్మనిన నతండట్లచేసెను. అంతవిదురుండు
గోపాలదేవు నెదుర్కొని సాష్టాంగ దండప్రణామంబులొనరించి
లోకనాయకా, మేలుగలుగ విజయముజేసితిరి మీ చరణార
వింధంబులు గనుగొనుటవలన నేనెల్లభంగులఁ గృతార్థుండనైతి

నిష్కడు నాజన్మంబునఫలంబయ్యె నాతపంబుఫలించె నాపు
 ణ్యంబులీడేరె దామోదరా, మీరు నాగృహంబునకు వేంచే
 యుటంజేసి జన్మాప్తమియు - మహానవమియు - ననంతచతుర్దశి
 యు - దక్షిణాయ నపుణ్యకాలంబు - సత్తరాయణ సంక్రాం
 తియు - తులా మేషసంక్రాంతియు - దశమియు - శేకాద
 శియు - ద్వాదశియు - నమావాస్యయు లోను గాగల పుణ్య
 దినంబులు మాకు సరుకూరెననుటయు - నవ్య'సు దేవనందనుండు
 విమరునింజూది యతిశయించినప్రజ్ఞయు సకలజాన్త్రిజ్ఞానంబు
 నుగల నీ పలుకులకు మెచ్చితి గావలసినవరంబులు వేకు మిచ్చెద
 ననిన నవ్విమరుండుసంతోషించి పురుషోత్తమా, నాయంట వేల
 కొలది ప్రాప్తాంబులు భుజింపవలయు - నామందిరంబున బంగు
 జరంబులు నిండియుండవలయు - నేళయనించుకరి కొడుకులు
 గూతురునుం గలసిసందడిగా నిండియుండవలయు - నిట్టిప
 రంబుదయ సేయవలయుననిన నద్దేవుండట్లయగుగాక యనవరం
 బొసంగె, * అంత శ్రీకృష్ణదేవునిరాక నెరింగి - రాజరాజగు
 దుర్యోధనుండు విమరుని సవనంబునకువచ్చి మధుసూదను నవి
 లోకించి కమలాక్షా, భీష్మద్రోణుల నుల్లంఘించి మాయుంటికిరాక
 కూద్రునింట భుజియించుట యర్హంబెయ్యవని రుక్మిణీవల్ల
 భుండుసుయోధనుంజూచి యిట్లనియె. పరమభాగవతోత్తముని
 యర్చుంబును - గంగాతోయంబును - శ్రీవిష్ణుదేవుని పాదపద్మ

ధ్యానంబును - శేకాదశీవ్రతంబును - పశుశుద్ధంబని పెద్దలవలన
 నెరుంగవే - విష్ణుభక్తి పరాయణుండైన మనుజుండు నాలవజా
 తిని జన్మించినవాడైనను శూద్రుండుగాడు . పరమభాగవతోత్త
 ముండైన బ్రాహ్మణుండనంబరగు . సకలజాతులయందును విష్ణు
 భక్తి లేనివాడు శూద్రుండనంబరగు నాయెడ భక్తిగలిగినవాడు
 చెండాలుడయిన నవమానించుట బుద్ధిమంతులకు నుచితంబు
 కాదది యెరుంగక నాభక్తులమాషించిన నరాధములకొరవాడి
 నరికంబులఁ జెందుదురు * రాజేంద్రా, యాదరంబయ్యడుగ
 వలయుఁగాని భోజనంబడుగఁబనియేమి? యన్నంబు తూములో
 నజీర్ణంబగు - యాదరంబు కాశ్వలేబయి యుండుఁ బగవని
 యింట భుజియించుటయుఁ బగతునికిభోజనం బిడుటయు
 నర్హంబుగాదు - నీవుమాకుఁ బగవాడవగుటంచేసి నీ యింట
 భుజియింపరాదది యెట్లంటేని పాండవులుమాకు బరమాపురౌటం
 జేసి వారియెడఁజేసిన యపరాధంబు మాయందు సత్యబయ్య -
 మాకుఁబాండవులు ప్రాణపదంబగుట యెరుంగవే? క్రియపూర్వ
 కంబుగా బీలిచినవారియింట భుజియించుట యుచితంబు - అ
 న్నంబులేకున్న నాపత్కాలంబున నెర్వరింటనయిన భోజనం
 బు సేయందగును . మీశుమాయెడద్రేమలేదు - మేముఅన్నంబు
 లేనివారముకాము. సుయోధనా, యాదరంబు మీదనొసంగిన
 కాకమాత్రంజేసియు మామనంబున నమృతోపమానంబయియు

దును - భక్తి లేకయిచ్చిన యమృతంజేని నిస్సారముగా నె
 న్నుదుము - నాపలుకులు వినగలవాడవంటి లే నీదురభిమానంబు
 విడిచి పొందునండనుటకు సగభాగంబుగా భూమిపంచియిచ్చి
 మీరునూరుగురును - వారైదుగురును గలిసిసుఖంబున నుండవల
 యుండులంబునకు హానిదేవలదు - మీరునూటయేపురు నేకీభ
 వించియుండుట కార్యంబు * అదిగాక కాననాంతరంబున
 నం బుడ్రెండ్రెండు వనవాసంబును - నొకయేడల్లాతవాసంబును
 జేసివచ్చిన ధర్మమందనాదుల కేవురికి నైదుగల్గదుగుదున్న
 వారు - * అవియేవియకటేని - ఇంద్రప్రస్థంబును - నవంతి
 యు - యమప్రస్థంబును - వారణావతంబును - నివినాలుగు
 గ్రామంబులు - ఐదవది హస్తినాపురంబునుం గోరుదున్నవా
 రు - గావున- నవశతంబు నివియివ్వందగినవి యనినవిని దుర్యో
 ధనుండు శ్రీకృష్ణదేవునిజూచి యిట్లనియె. * కేశవా-కృష్ణం
 బుసేయకగాని యేనువాడిగల నూదిమొనమోపిన మాత్రంజే
 నియు భూమి బంచియివ్వంగల వాడనుగాను- అనుటయు
 శ్రీకృష్ణదేవుండు దుర్యోధనుంజూచి యిట్లనియె, ధృతరాష్ట్ర
 నందనా- కపిధ్వజంబును గాండీవంబును మెఱయఁ బొండెనను
 ధ్యమండయిన యుద్ధనుండు, నుద్ధండ గదాచండంబు మెఱ
 యఁచిరచిరం ద్రిష్టుచు వేచండంబునుంబోలె పుకోదరుండును
 రణంబునకువచ్చి నిలిచినప్పుడు సకల రాజ్యంబును నీవేపంచి

యచ్చెదవనిన విని దుర్యోధనుండు శ్రీకృష్ణ దేవునిజూచి
యిట్లనియె. * కుందనంబుచందంబుననందంబు దేహ
కాంతులు వెలుంగమదపుటేనుఁగు విడివడినకరణి మహామే
ఘంబునుంబోలె గర్జిల్లుచు - నెదిరించిన శత్రుసైన్యంబులను :
క్కడందుచు వారధంబు ద్విగతులనడిపింపజేయుచు - నా
దిత్యనందనుండయిక కర్ణులను సమరంబునందేజరిల్లు నెడ
నీవుమాడగలవాడవనిన - శ్రీకృష్ణదేవుండు సుయోధనుంజూచి
యిట్లనియె. * ఈబలంబును నమ్మితివేని నీవు యేసుండులు
గుఱ్ఱంబులు రథంబులు లేక యింటరివైచిక్కి పాదచారంబున
బలాయనంబు సేతుంగల వాడవనిశ్రీకృష్ణుండు మరియు
సుయోధనుంజూచి యిట్లనియె - నల్లుగాకయుండెనేనిధర్మకా
న్త్రికర్తలును - యజ్ఞవల్క్య ప్రభృతులును - మద్యపానం
బుజేసినవానియట్లు అసత్యవాదులొదురుగాక - ఉత్తర గో
గ్రహణంబునఁ దలపాగలతోచిన విద్వినప్పడు పరాజయం
బునొంది మగుడియుద్ధంబునకుఁబూనిన దుర్యోధనుం డొ
క్కరుండుఁ, దొల్లిత్రేతాయుగంబున నాంజనేయుం డొక్క
రుండువచ్చి లంకనిక్కంకఁజొచ్చి యశోకవంబు విరిచి తన
పుత్రుండయిన యత్సునింజంపి లంకా నగరంబుదహించి
జయంబు చేకొనుట యెఱింగి మహాబలయ్యంబునకుఁబూనిన
రావణుడొక్కరుండు - మీరువురు పురుషులు లోకంబున

మూర్ఖులనంబుగుదురనుటయు - ద్రోణాచార్యుం డిట్లనియె
 కృష్ణార్జును లేకీభవించి శక్రకుండుస్వాతీగతుండై యతివృష్టి
 గురియుచందంబునఁ గాల్కలంబులమీద నాలుగేసి బాణంబు
 లు - నశ్వంబులపైఁ బదునారేసిసాయకంబులును యేనుంగుల
 మీద నూరేసియమ్ములును - రథంబులబై నూరేసి విశిఖం
 బులనేసి బాణవర్షంబు గురియింపగలవారనిన , * అంత
 ట సంజయుండు ధృతరాష్ట్రు నుద్దేశించి కేల్తాగించి సా
 వ్యసాంగ దండప్రణామంబాచరించి స్వస్తిశ్రీకర శ్రీకంఠ వర
 ప్రసాద సహస్రనాగబల సంపన్న కేతన అగ్నిస్తంభ జల
 స్తంభ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విధ్యా సంయుక్తుండైన
 ధృతరాష్ట్ర, నీనందనుండగు దుర్యోధన చక్రవర్తి నూరుగురు
 తమ్ములును - నూటయొక్క తనయులును నిరుపదివేల లక్ష
 బంధువర్గంబులును - నూరుకోట్లనియోగులు - నేడుకోట్ల
 యయోనినంభవులును - బదునాలుగుకోట్ల లలాటపట్టవర్ధనులు
 ను - మూడుకోట్లదండ నాయకులును - జతుష్కృతీసామంతు
 లును - గోటియూ టెకోలలవారును - దుష్టాపతులును - లక్షయు
 నేబదివేలఁ బానిసలును కోటిలో మ్మిదిలక్షల శుద్ధపరులును - నలు
 వదివేలనిరవిండ్లవారును నాలుగులక్షలసం గ్రామవిజయులును -
 బదియేనులక్షలభద్రజాతియేనుంగులును - నైదులక్షలసంగ్రామ
 ధంతులును - నూరులక్షలమహామంత్రులును - యేడులక్షల

దెబ్బదిలోమిదివేలవశంబులునుగలిగి - విభవంబుతోడనేలినది
 హస్తినాపురంబు నెక్కినదికనకరథంబునుదెట్టినది మాణిక్యకిరీ
 టంబును దనపేరు రాజ రాజనివహించి - నిత్యకళ్యాణంబును -
 బచ్చలతోరణంబులుగలిగి - నవఖండమండలాధీశ్వరుండై -
 యారుఖండంబుల - దానేలుచు మూడుఖండంబులవారిచేరం
 గప్పంబులుగొనుచు గన్నులఁజింతామణియుఁ - జేతులస్వర్ప
 వేదియుఁ - బాదములబద్ధరేఖలుగలిగెట్టిమర్యోధనచక్రవర్తికి
 వైరియై - భూభారంబుహరియింపంగోరి సారధ్యంబుసేయఁ
 బూనిన - యద్యుతువకు - హృషీకేసునకుఁ - ద్రివిక్రమునకుఁ
 జక్రధరునకు - శ్రీకృష్ణదేవునకు - దండప్రణామంబుగావించితి
 ననియై - తదనంతరంబునవేదవ్యాసమునీంద్రుండు - ధృతరా
 ష్ట్రునికిట్లనియై * బ్రాహ్మణులతోడిసద్గోష్ఠియు - గంగాపా
 నంబును - విష్ణుపాదసనందర్శంబును - భారతకథాశ్రవణంబును -
 నయివవేదంబువంబరగు - భారతంబున నొక్కల్లోకంబున
 సగంఠైనవినుటయు వీనిచే నకలపాపంబులును దొలంగునని
 భారతరణప్రకారంబు ధృతరాష్ట్రునికుదనుషింప నంజయు
 నియోగించినయై * అంతధృతరాష్ట్రుండు సంజయుంగఱుం
 గొని మహాత్ములైనపాండవులకుఁ గౌరవులకు మహారయుద్ధంబు
 వాటిల్లునెడ నిరువాగులనెవ్వరెవ్వరు మొనమానిసులైయుండిరి -
 ఎవ్వరెవ్వరతిరథ మహారథసమరధార్ధరధాదిరథశ్రేష్ఠులు-ఎవ్వ

రేవ్య కుహతులైరి భీష్మద్రోణులైరంగునబడిరి దుర్యోధనుండు
 భీమసేనుచేతనైతైఁగునంటియె . నదిసవిస్తరంబుగవినుపింపు
 మనుటయు - సంజయుండుధృతరాష్ట్రునుద్దేశించిఁబట్టినియె *
 కౌరవబంబులోన సుయోధనుండును గృతిఁజేర్చయు - శబ్యు
 డును - భూవిశ్రవఃబండును - బాహ్లికుండును - సోమదత్తుం
 డును - హాలాయుధుండును - నతిరథులును - సైంధవుండును
 నీలండును - వృషసేనుండును - మహారథులును - బృహన్న
 బుండును - శకునియు - భగదత్తుండును - లక్ష్మణకమారుండును -
 సమరథులును - దండధారుండును - గడ్డుండును - విందాను
 విండులుమనర్ధరథులు - సుకృపుండును - సశ్వధామయును -
 ద్రోణుండును - భీష్ముండును - అతిరథశ్రేష్టులును - పాండవ
 సైన్యంబున యుధిష్ఠికుండును - గుంతి భోజుండును - నతి
 రథులును - భీముండును - సభిమన్యుండును - సాత్యకియును -
 నృష్టమృష్ముండును - మహాత్ముండును - అతిరథశ్రేష్టు
 లును - నకులసహదేవులును - బాండుండును - సమరథులును -
 నాపదీపుత్రపంచకంబులును - ఉత్తరుండును - ద్రుపమాత్ము
 లును - శిఖండియును - దుష్టశేనుండును - మహారథులును -
 వివ్వకుంఠీతరంబువాడని నాకు వాకొననీకునుగొనవల్లకాదు
 పనునెమిది యక్షోహిణులొక్కటియై యెత్తివచ్చెనేనియు
 నొక్కడ నిమిషమాత్రంబున సంహరింపనోపు- ద్రోణుండుదిన

మ్రులు - శల్యుండధకాదినంబును బోరి దుర్యోధనుండధకా
 నంబు గదా ముద్దంబు చేసి భీమ సేను చేతనమనె - నకిలక్షత్రయు
 యాకారణంబుగఁగురు క్షేత్రంబున నితైరంగున భారతయుద్ధం
 సుప్రసంబయ్యె - తొప్పిదివేల ' కేనుంగు - నేనుంగునకు
 హోసె రథంబులును - అరదంబునకు వెయ్యెసి గుఱ్ఱంబులును
 గుఱ్ఱంబునకు నూర్వురు కాల్యురులును నిది ధర్మనందనునకు
 మాలబలంబు. కురుక్షేత్రంబు యజ్ఞ వేదియు జనార్దకనుండు
 మూపంబును . ధుర్యోధనుండు పశువు . కర్ణుండు నాలిస్సు
 పాంచాయరణియు - భీమ సేనుండగ్ని . మదకానుండు
 హోతయు - భీష్మ గ్రోహలూజ్యంబు - లీ రణమను యాగ
 బ్ధున ధమకరాజు యజమానుడయి గాంధీపంబునియును
 క్రిస్తిపంబులచేత నమస్త రాజ సంఘంబులనియుడు హవ్య
 క్రిష్ణంబుల హోమంబుచేయించె - యిది భారతసారి
 ంగ్రహంబు భారతసావిత్రియనంబరిగు ఎవ్వరేనియు నిది రాక్ష
 కాలమున - మధ్యాహ్నంబున సాయంసమయంబున సంకిట
 కాలమున భయముదోచినయెడ నీభారతసావిత్రి పడయించిన
 కారికి నకిలకార్యములు సిద్ధించి - సంవత్స రోపార్జితంబులగు
 మురితంబులు చొలంగు. స్వర్ణమాలి కాలంకృతములగు నేయు
 ధేనువులు సత్పాత్రమున దానము చేసినఫలము గలుగునని -
 నీదవ్యాన వచనము గలదు,*

వినిన వారికిఁ జదివిన వారికిఁ గలిమి బలిమిచే
 నెలమిగలిగి - పుత్రపౌత్రాభి సామ్రాజ్యవృద్ధి
 గలిగి తదనంతరంబున విష్ణుసాయుజ్యంబు గలుగును

భా ర త నా వి త్రి

సంపూర్ణము.

త్రయంబుకము - గర్జన దైద్యదివస్త్తుల సత్వద్ధామయర్థ
 దినంబు - బాండవబలంబుల దెగటార్తురు. అర్జునుండొక్కరుండ
 మనబలంబుల నర్థనిమిషమునంబ్రితారించి దోలించుననిచెప్పి
 వెండియునంజయుండిట్లనియె * ఆదిపర్వమును - సభాపర్వ
 మును - అరణ్యపర్వమును - విరాటపర్వమును - ఉద్యోగపర్వ
 మును - యివియాదిపంచకంబు - భీష్మపర్వమును - ద్రోణపర్వ
 మును - గర్జనపర్వమును - శల్యపర్వమును - సౌప్తికపర్వ
 మును - యివి యుద్ధపంచకంబు - శ్రీపర్వమును - శాంతి
 పర్వమును - అనుశాసనపర్వమును - యివి శాంతిత్రయ
 ములు - అశ్వమేధపర్వమును - ఆశ్రమవాసపర్వమును -
 వనానలపర్వమును - మహాప్రస్థానీకపర్వమును - స్వర్గారోహణ
 పర్వమును ఇవియశ్వమేధపంచకంబు * ఈపదునెనిమిది పర్వ
 ములుకృష్ణద్వైపాయనుండు రచించె . మార్గశీర్ష మాసమున
 శుక్లపక్షత్రయోదశినమున భరణినక్షత్రమున భారత
 యుద్ధంబు ప్రవృత్తంబయ్యె - నందు - గృష్ణపక్ష సప్తమి
 దినంబున శిఖండిని ముందు నిడికొని యర్జునుండు భీష్ముండ
 నేసె - నవ్తమిదివసంబున భగదత్తుండును . నవమినాడు
 జయద్రథుండును - చశమినాఁ డభిమన్యుండును . యేకాదశి
 దినంబున సైంధవుండును - అర్థరాత్రుంబున ఘటోత్క
 జుండును ద్వాదశి వేకునర్జునున విరాటదుగ్ధులును -

ఆమధ్యాహ్నంబుః శోకాచార్యుండును - త్రియోదశి
 దినంబున నశేక రాజసంఘంబులును చతుర్దశి మధ్యాహ్నంబున
 దుశ్శాసనుండును - నా సాయంసమయంబున గర్జుండును
 శణంబునంబడిరి శివప దుశ్శోధను సైన్యంబు దైన్యంబునొంప
 భేరీమృదంగాదినాద్య ఫణోపంబులు లేక వీరాలాపంబులు
 మాని హర్షంబులు కొరింగి సూర్యుండు శనిదినంబునుబోసె
 జంధ్రుండు లేని రాత్రిపగిది గాంతివిహీనంబు కనుపించె
 కమలపకంబులవంటి గన్నులుగలిగిన దుశ్శోధన ముఖంబు
 కలావర్జితంబై కానిబడియ . నిట్లు కొరవైనైవ్యంబు కర్ణ
 రహితంబై శోభింపనయ్యె, * తననంతరంబున - అమావాస్య
 యందు శకునియునులూగుండును . సహదేవునిచేతఁ బె
 ట్టారి ఆమధ్యాహ్నంబున శల్యుండు ధర్మరాజుచేతంబుచ్చె-
 నా సాయంసమయంబున భీమసేనుని గదాఘాతంబునం
 కొడలు విరిగి దుశ్శోధనుండువడియె - పృష్ఠద్యుమ్నుండును -
 శిఖండియు ద్రాపదీపుత్రులేవురు . నా రాత్రియం దశ్వ
 ధామచేత హతులైరి. ఇవ్విధంబున సదునెనిమిది యక్షోహిణులు
 సదునెనిమిది దినసంబులు సమసె . భీష్ముండొక్కనాడు
 పదివేల గుఱ్ఱములును ౯ వేల యేనుగులును - వేవురు మూర్ధా
 భీష్ములయిన రాజులజంపి సమరంబుచాలించె. భీష్ముండు పది
 దినసంబులు - ద్రోణుండైదుదినంబులును - కర్ణుండు రెండుదిన

10074

